

розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із вибухами. Більшість наукових досліджень стосуються окремих організаційно-тактичних і методичних аспектів розслідування злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових пристроїв. Тематика наукових досліджень стосується навмисних злочинів, а отже, поза увагою вчених залишаються чимало не менш небезпечних правопорушень, пов'язаних із кримінально-релевантними вибухами, включаючи злочинне порушення правил поводження з вибухонебезпечними об'єктами та правил безпеки, що призводять до вибухів не лише під час учинення кримінальних правопорушень.

Прискорений розвиток суспільства, світова політична нестабільність, що призводить до виникнення військових конфліктів, пошуку нових способів учинення та приховування кримінальних правопорушень, потребують змін законодавчої регламентації щодо питань міжнародного співробітництва. Така ситуація зумовлює необхідність розробки криміналістичного забезпечення низки положень, що відображається не лише в техніко-криміналістичному та експертно-криміналістичному забезпеченні розслідуванні цих злочинних проявів, а й у тактико-криміналістичному забезпеченні розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із вибухами.

*Костильова Олена Анатоліївна -
завідувач відділу біологічних
досліджень Київського обласного
науково-дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС
України*

РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ В ПРАКТИКУ ЕКСПЕРТНОЇ СЛУЖБИ МВС УКРАЇНИ РЕАГЕНТУ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ НЕВИДИМИХ СЛІДІВ КРОВІ BLUESTAR FORENSIC

Виявлення слідів крові досить часто є надскладним завданням, оскільки злочинець намагається їх замити або знищити. З часом та під дією несприятливих умов навколишнього середовища кров у плямах змінює колір, замість червоних вони стають буро-коричневими, іноді практично чорними або набувають зеленуватого відтінку, що ускладнює їх

виявлення. Плями крові також важко помітити на тканинах та інших предметах темного кольору [1, с. 8].

Реакція хемілюмінесценції є орієнтовним (попереднім) методом встановлення наявності слідів крові на об'єкті, котрий досліджують. Він передбачає виявлення крові під час огляду погано освітлених ділянок місця події, що мають значну площу. Для цього зазвичай використовують люмінол, розчином якого обробляють у темряві предмети, на яких потенційно можуть бути сліди крові. При потраплянні розчину люмінолу на кров спостерігається світіння блакитного кольору, яке триває до 60 с (реакція хемілюмінесценції). Обробка біологічного матеріалу люмінолом викликає в подальшому певні труднощі під час визначення в ньому групової приналежності крові

серологічними методами [2, с. 10]. Молекулу ДНК люмінол взагалі руйнує, що унеможливує проведення молекулярно-генетичних досліджень і встановлення ДНК-профілю біологічного матеріалу.

У провідних експертних установах світу, зокрема в США, Європейських країнах, Ізраїлі останніми роками успішно використовують реагент для виявлення невидимих слідів крові Bluestar Forensic.

На базі ДНК-лабораторії Київського обласного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру (НДЕКЦ) МВС України з 5 січня до 30 вересня 2015 р. було проведено тестування вказаного реагенту.

Зазначений препарат застосовують для виявлення слідів крові, котрі було змито, стерто або які невидимі неозброєним оком. Він є зручним для використання як в умовах лабораторії, так і на місці вчинення злочину. Bluestar Forensic понад десять років використовують провідні криміналістичні установи світу.

Так, у процесі тестування цього реагенту в ДНК-лабораторії НДЕКЦ було констатовано такі переваги:

- надчутливість (використання реагенту дає змогу виявляти сліди крові, які було змито, навіть із використанням миючих засобів);
- принцип дії реагенту ґрунтується на явищі хемілюмінесценції, причому на відміну від аналогів він люмінесцює інтенсивно та досить довго, не потребуючи повної темряви;

- використання реагенту є незамінним під час огляду місць учинення злочинів в умовах темної пори доби, огляду масштабних приміщень, підвалів, горищ тощо;
- хімічний склад Bluestar Forensic не руйнує молекулу ДНК;
- реагент є ефективним навіть у разі дуже забруднених і застарілих слідів крові, особливо на темних поверхнях, де їх практично не видно.

Під час тестування Bluestar Forensic було здійснено понад 30 експертних досліджень. Водночас варто відмітити його незамінність під час огляду речових доказів без видимих слідів крові.

Так, у межах проведення судової молекулярно-генетичної експертизи як речового доказу було вивчено внутрішню обшивку дверцят автомобіля, у якому, ймовірно, перевозили труп потерпілого. З обставин справи було відомо, що салон цього транспортного засобу двічі підлягав професійному хімічному чищенню, тобто на обшивці дверцят не було видимих слідів крові. Застосування реагенту дало змогу візуалізувати непомітні сліди крові, з яких в місцях люмінесценції було зроблено вирізки та встановлено ДНК-профіль, що збігся з ДНК-профілем трупа потерпілого.

Ще одним прикладом успішного використання Bluestar Forensic було дослідження брудної куртки підозрюваного з тканини чорного кольору. Під час візуального огляду при денному світлі в УФ-проміні слідів, схожих на сліди крові, не спостерігали. Однак після оброблення куртки в затемненому приміщенні було виявлено крапкові осередки люмінесценції. Надалі було встановлено ДНК-профіль виявлених мікрослідів крові, котрі належали підозрюваному, що дало змогу зняти з нього підозру щодо вчинення тяжкого злочину.

Застосування в експертній практиці реагенту Bluestar Forensic дає змогу суттєво скоротити час проведення оглядів місць учинення злочинів, що є важливим під час його проведення на відкритий місцевості, особливо в несприятливих погодних умовах, у темну пору доби, за необхідності оглянути великі приміщення. В умовах лабораторії реагент надає можливість пришвидшити пошук слідів крові, більш ефективно проводити огляд речових доказів, адже навіть незначної практики застосування досить для того, щоб безпомилково відрізнити сліди

крові від хибно-позитивних результатів, оскільки люмінесценція відрізняється кольором, інтенсивністю й тривалістю.

Отже, подальше використання вказаного реагенту в експертній практиці сприятиме виконанню досліджень і проведенню оглядів місць учинення злочинів на якісно новому рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Томилин В. В. Судебно-медицинское исследование вещественных доказательств / В. В. Томилин, Л. О. Барсегянц, А. С. Гладких. - М. : Медицина, 1989. - 304 с.

2. Пименов М. Г. Экспертные методики исследования тканей и выделений человека / М. Г. Пименов, С. А. Кондрашов, Л. С. Платоненкова и др. - М. : ЭКЦ МВД России, 2006. - 72 с.

Криволапое Володимир Михайлович - ад'юнкт наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Національної академії внутрішніх справ

АСПЕКТИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАВОЛОДІННЯМ КОШТАМИ ШЛЯХОМ ВТРУЧАННЯ В РОБОТУ БАНКОМАТІВ

Криміногенні ознаки економіки України не лише перешкоджають нормальному розвитку фінансової системи країни, а й вимагають підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, пошуку найбільш оптимальних підходів до розв'язання проблем, що виникають під час виявлення та розслідування кримінальних правопорушень у кредитно-фінансовій сфері, зокрема шахрайства з фінансовими ресурсами [1, с. 279].

Більшість шахрайських посягань учиняють групи з чітким розподілом ролей співучасників, які вдаються до хитрощів для обманювання потерпілих (найчастіше це збут підроблених коштовностей, карткове махлярство, заволодіння цінностями під приводом надання послуг і виконання робіт за різними цивільно-правовими угодами, обман у лотереях, використання підроблених документів, обрахування під час розмінювання грошових купюр, вручення на рахунок оплати так званих «ляльок», гадання, ворожіння, шлюбні афери, видавання шахраями себе за